

Sveriges Nya Geografi

2006

VINNARE & FÖRLORARE

EuroFutures

arena
för tillväxt

Sveriges
Kommuner
och Landsting

ICA

2006 års tillväxtkommun

I år ges Sveriges Nya Geografi ut för nionde året i rad. Bakom publikationen står ARENA för Tillväxt och konsultföretaget EuroFutures. ARENA för Tillväxt är ett samarbete mellan FöreningsSparbanken, Sveriges Kommuner och Landsting samt ICA.

I samband med publiceringen av Sveriges Nya Geografi delas också priset "Årets tillväxtkommun" ut. Detta görs också i samarbete mellan ARENA för Tillväxt och EuroFutures.

Åre kommun har tilldelas priset för "Årets Tillväxtkommun 2006".

Åre har under en längre period haft en mycket positiv befolknings- och sysselsättningsutveckling. Kommunen har ett omväntnat gott näringslivsklimat med ett väl fungerande samarbete med det lokala näringslivet.

En expansiv tjänstesektor och en medveten satsning på ett designcenter bidrar till en lägga grunden för en långsiktig tillväxt - inte bara i tätorten Åre utan även i andra delar av kommunen.

Åre har - som få andra kommuner i Sverige - profilerat sig som mötesplats och gjort stora strategiska investeringar.

Juryn för tillväxtpriset, februari 2006

Anders Flanking, ordförande
ARENA för Tillväxt

Peter Nygårds
FöreningsSparbanken

Stig Björne
EuroFutures AB

Ulf Johansson
Sveriges Kommuner och Landsting

Fredrik Hägglund
ICA

Sveriges Nya Geografi 2006

I år ges Sveriges Nya Geografi ut för nionde året i rad. Sveriges Nya Geografi ges ut i drygt 5 000 exemplar och sprids bland annat till Sveriges kommuner, landsting och näringsliv. Syftet med att publicera kartor och analyser på detta sätt är att lättöverskådligt illustrera mönster och utvecklingstendenser i Sveriges kommuner samt att bidra till fortsatt debatt om tillväxtfrågor.

Årets upplaga av Sveriges Nya Geografi 2006 innehåller vissa nyheter jämfört med tidigare år. Som vanligt finns de grundläggande kartorna och beskrivningarna av den demografiska utvecklingen under året. Nyheter för i år är kartor och analyser kring förändring av sysselsättning inom industrin och personer utanför arbetsmarknaden med mera. Vidare finns kartor över Sverige med kommunnamn längst bak i skriften.

Sveriges Nya Geografi går att ladda ned som PDF-fil från EuroFutures på www.eurofutures.se eller www.arenafortillvaxt.com

Alla är välkomna att gå in och själva ladda ned kartorna för vidare användning.

Med önskan om intressant läsning.

Stig Björne
EuroFutures AB

Anders Flanking
ARENA för Tillväxt

Befolkningsförändringar 2005

Sveriges befolkning uppgår i början av år 2006 till omkring 9 050 000 invånare. Folkökningen under 2005 uppgick till ca 35 000 personer och är densamma som för de tre föregående åren.

Antalet födda barn i Sverige uppgick till drygt 100 000 medan antalet döda uppgick till knappt 92 000. Det är fjärde året i rad som födelsenettet är positivt. Invandringen uppgick till 65 000 personer, vilket är den högsta siffran sedan år 1994, medan utvandringen uppgick till 38 000.

Storstadsområdena växer

De kommuner som haft relativt störst befolkningsökning ligger som vanligt i storstadsregionerna. Kommunerna med störst relativ befolkningsökning år 2005 är Värmdö, Kävlinge, Solna, Vaxholm och Knivsta. Alla med mer än två procents ökning under 2005. Noterbart är att Barsebäcks kärnkraftverk – i Kävlinge – inte har påverkat kommunens attraktivitet. Kommunen har under en rad år haft en starkt ökande befolkning.

Bland de 20 kommuner med störst befolkningsökning år 2005 är det endast fyra som inte är belägna i områdena runt Stockholm, Göteborg och Malmö. Dessa är Åre, Umeå, Höganäs och Strömstad.

Stockholms län återigen den stora befolkningsmagneten

Stockholms län är det län där befolkningen ökar mest. Efter ett antal år med svagare befolkningstillväxt uppgår ökningen år 2005 till 17 000 personer vilket är nästan lika många som under högkonjunkturen i slutet av 1990-talet. Skåne ökade år 2005 med ca 8 500 personer och Västra Götaland med 6 500 (Göteborg svarar för mer än hälften av denna ökning). I åtta av länen minskade befolkningen, mest i Norrbotten med ca 850 personer därefter Gävleborgs län med ca 600 och Kalmar län med ca 550 personer.

Nativiteten hög i Stockholm

Stockholms län har ett högre födelsenetto än hela riket. I Stockholms län uppgick födelseöverskottet till knappt 10 500 med motsvarande för riket är ca 9 500. Bortsett från Stockholm, Göteborg och Malmö är det den förhållandevis unga befolkningen i universitetsstäderna Umeå, Linköping och Lund som ser till att upprätthålla nativiteten.

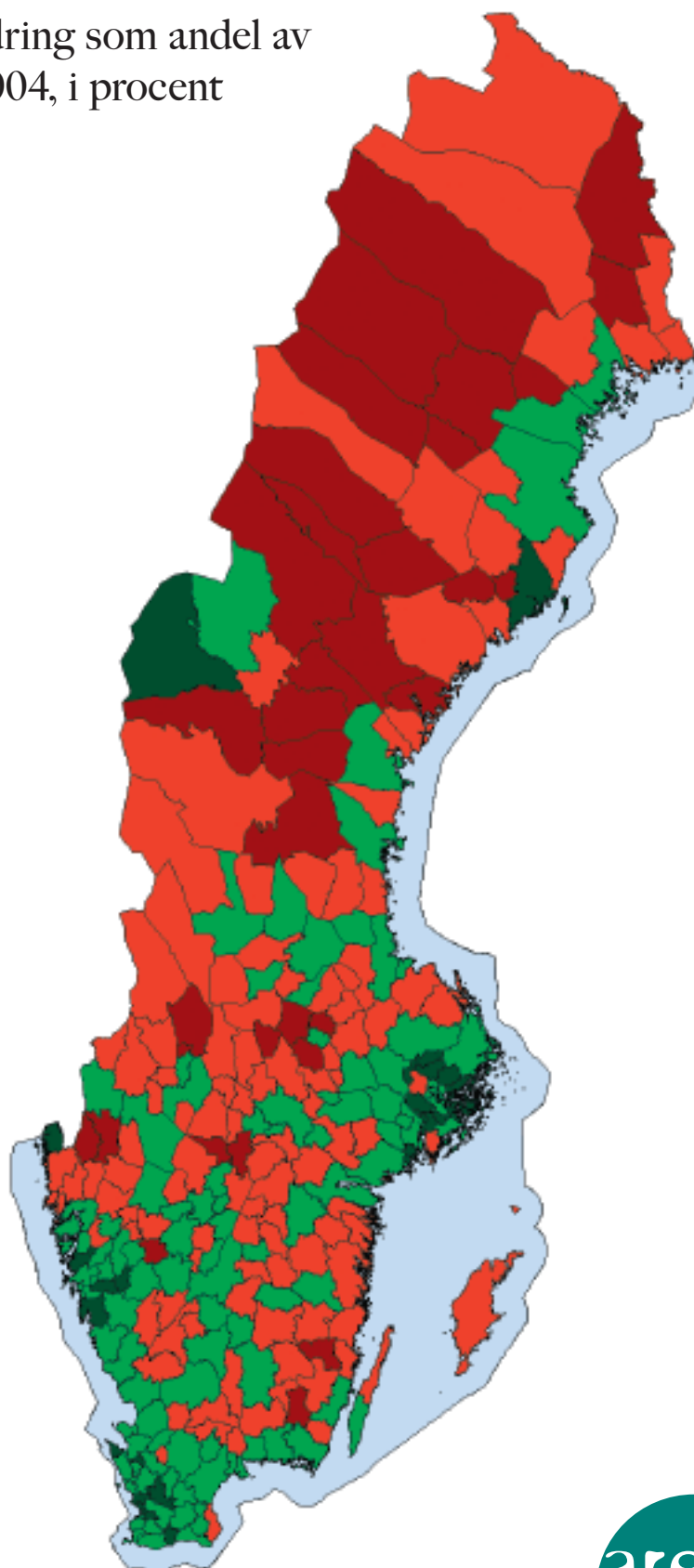
Kommuner med lägst antal födda är bl a Arjeplog, Dorotea och Sorsele. I dessa kommuner föds endast en skolklass varje år – under 25 barn. De kommuner som har det lägsta födelsenettet (dvs födda minus döda) är Örnköldsvik och Kramfors. I dessa båda kommuner dog det ca 200 personer fler än det föddes år 2005.

Inflyttning

De kommuner som har haft en stark inflyttning under år 2005 är ovannämnda storstadskommuner samt bl a Strömstad, Åre och Vingåker (!). Alla med en nettoinflyttning på omkring 1,5 procent. Förklaringarna bakom inflyttningen varierar. Strömstad har under lång tid gynnats av den starka tillväxten i detaljhandeln vilket skapat många nya jobb. Åre har under lång tid haft en tillväxt inom besöksnäringen vilket bidragit till inflyttning och i Vingåker består det positiva flyttnettot av inflyttning från utlandet.

Befolkningsförändringar 2005

Befolkningsförändring som andel av
befolkningen år 2004, i procent

Befolkningsförändringar under 2000-talet

Generella mönster

Under 2000-talet har de långsiktiga befolkningsförändringarna fortsatt. Glesbygd och traditionella industrikommuner minskar befolkningen medan storstadsregionerna och högskoleorter växer.

Sett i ett drygt femårsperspektiv är det Hallands län som har haft den största befolkningsökningen. Beläget mittemellan två tillväxtregioner – norra Skåne och Göteborg – har länets befolkning ökat med ca 11 000 personer eller fyra procent. Kungsbacka i norra länsdelen – i praktiken en förort till Göteborg – står för nästan hälften av hela befolkningsökningen.

Efter Halland är det Stockholm och Skåne som haft den högsta relativa tillväxten, ca 3,5 procent. För Stockholms del betyder det 67 000 fler personer (11 000 årligen) under perioden 2000 till 2005 och för Skåne 40 000 (knappt 7 000 årligen). För Stockholms del är ökningstakten lägre i jämförelse med större delen av 1990-talet då befolkningen ökade med drygt 20 000 personer per år.

Sju län minskade befolkningen och 14 ökade under perioden 2000 till 2005. Sett i ett 10-årsperspektiv så var ordningen den omvända då 14 minskade och sju ökade. Således har befolkningsförändringarna gått långsammare under perioden 2000 till 2005. Mönstret är dock lika påtagligt – stor blir större.

Snabbväxarna

Under perioden 2000 till 2005 har hälften av Sveriges kommuner ökat befolkningen och hälften minskat. Värmdö i Stockholms län och Stenungsund i Västra Götaland är de kommuner som har ökat mest, båda med mer än 10 procent. I övrigt är det förortskommunerna till storstäderna som ökat mest, Vaxholm, Kävlinge, Vallentuna, Österåker och Ekerö. Den kommun utanför storstadsområdena som ökat mest är Umeå, ca sex procent eller 6 000 personer. Kommunen har satt upp som mål att man skall ha 150 000 invånare år 2050 och man ligger faktiskt före plan.

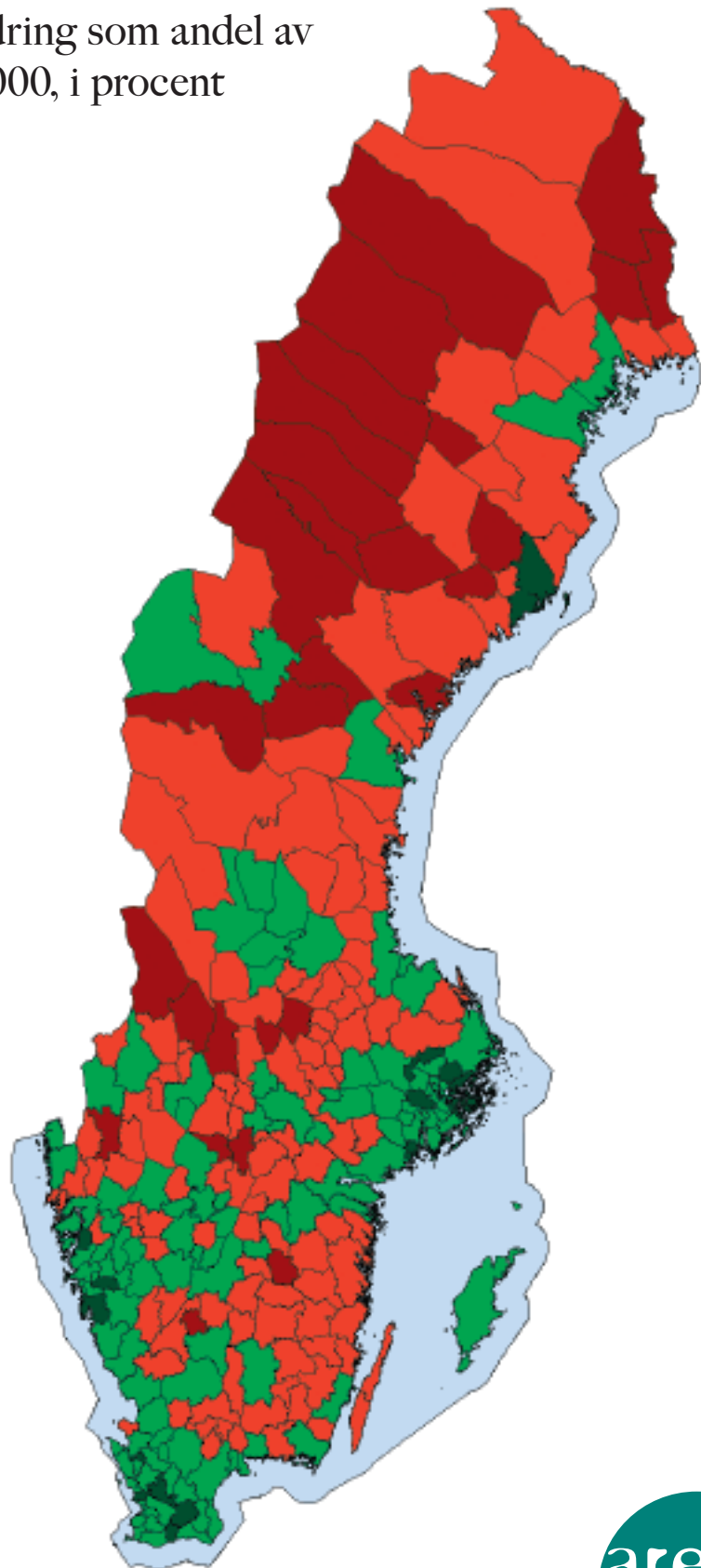
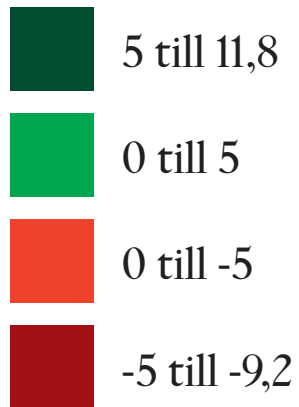
Ett sluttande plan

Vissa kommuner har så kraftiga befolkningsminskningar att de på sikt hotar kommunernas existens som självständiga kommuner. Högsby kommun i Kalmar län minskade befolkningen år 2005 med nära 200 personer eller ca tre procent. Befolkningen uppgår idag till 6 000 personer. Andra kommuner i denna situation är Dorotea i Västerbottens län, Laxå i Örebro län och Arjeplog i Norrbottens län. Alla minskar befolkningen med mer än två procent på en redan liten befolkning. Givet de åtaganden en svensk kommun har kan man fråga sig när det blir ett demokratiskt problem att en kommun har för liten befolkning. Rimligen blir det svårt att rekrytera både politiker och tjänstemän till dessa kommuner.

Kan det vara dags för kommunsammanslagningar i demokratins och medborgarnas namn?

Befolkningsförändringar 2000–2005

Befolkningsförändring som andel av
befolkningen år 2000, i procent

Trögt på arbetsmarknaden

Under 2000-talets inledande år har nära hälften av landets kommuner upplevt en minskning av antalet sysselsatta. I IT-kraschens kölvatten, 11 september med flera faktorer drabbades såväl stora som små kommuner i allt från storstadsområden till glesbygd av en negativ utveckling i näringslivet.

För riket som helhet har sysselsättningen emellertid vuxit med knappt en procent under perioden – främst tack vare en stark inledning av decenniet. Ser man istället till utvecklingen efter 2002 har drygt en procent eller ca 50 000 av landets arbetstillfällen försvunnit. Trots att konjunkturen stärkts under 2005 och prognosen för 2006 ser god ut, går det fortsättningsvis trögt att få fram nya jobb i landets kommuner. Den ekonomiska tillväxten är god men de nya jobben uteblir.

Brokig samlings förlorare

I relativa termer återfinns kommuner som Kumla, Vaggeryd, Bjurholm, Laxå, Söderhamn, Åsele, Söderhamn, Degerfors och Bengtsfors bland dem som haft den största minskningen av antalet sysselsatta åren 2000 till 2004. I dessa kommuner har mer än vart tionde jobb försvunnit på fem år. Kumla, som haft det allra svårast, har tappat mer än en fjärdedel av sysselsättningen man hade i början av 2000-talet. Orsaken står bland annat att finna i telekomkrisen och Ericssons omfattande sparpaket som drabbade flera orter runt om i landet.

Samtidigt har även tidigare starka kommuner i det som för några år sedan var landets tillväxtmotor, Stockholm-Mälarenregionen, upplevt svårigheter. Stockholms stad har exempelvis 20 000 färre sysselsatta (-4,1 procent) – också detta nära relaterat till telekomkrisen och den allmänna nedgången inom IT-sektorn. Gotland samt stora delar av Småland, Bergslagen och Norrland har därtill haft det fortsatt svårt.

Bilden inte längre lika entydig

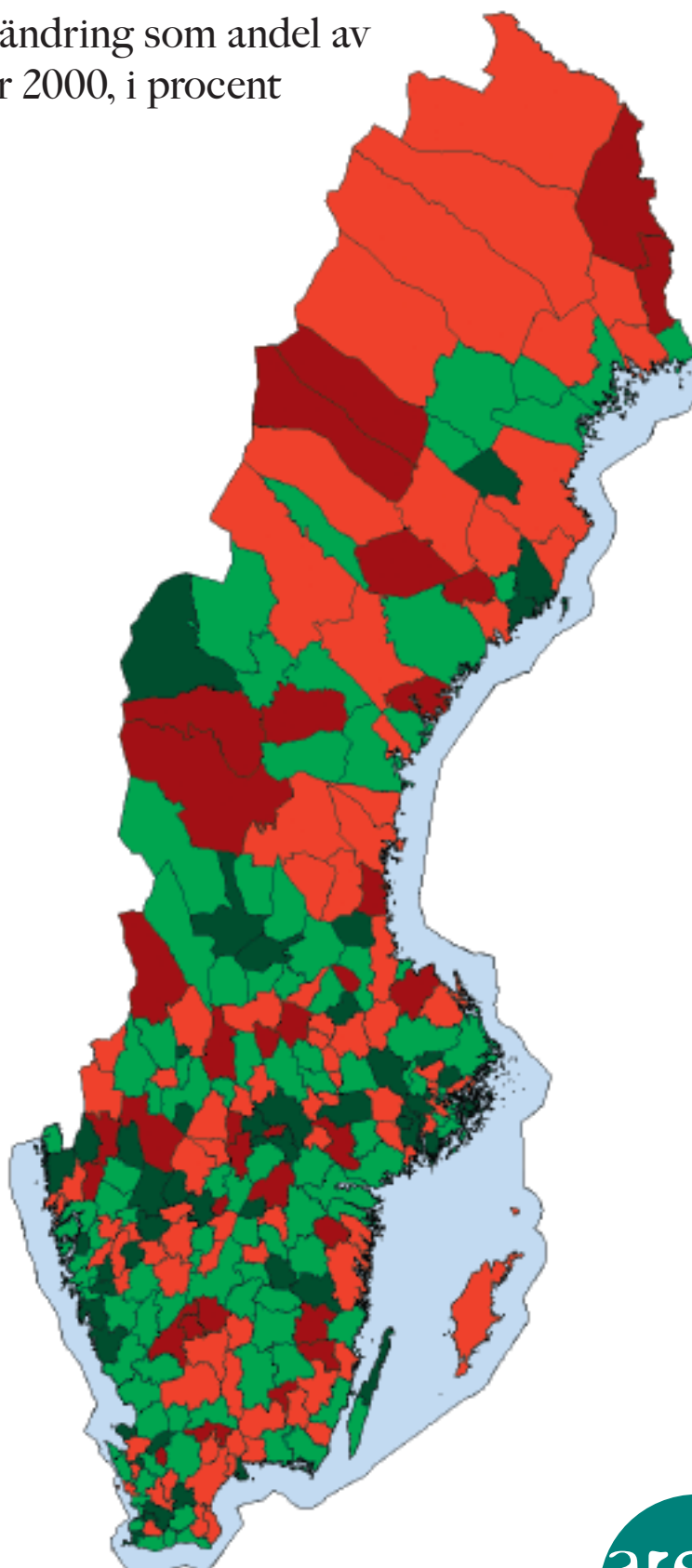
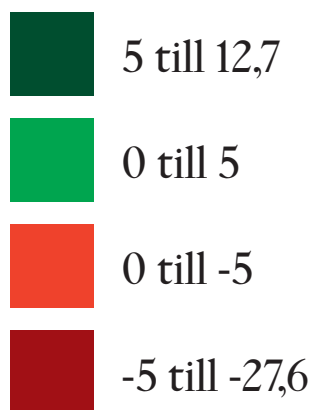
De kommuner som haft en positiv tillväxt av antalet sysselsatta är inte heller de en homogen grupp. Å ena sidan kan man se att ett ganska stort antal kommuner inom storstadsregionernas influensområden haft en gynnsam utveckling, till exempel Kungsbacka, Ekerö, Nykvarn, Enköping och Knivsta, där antalet sysselsatta ökat med mer än tio procent under perioden 2000-2004. Å andra sidan återfinns även upplevelseinriktade glesbygdskommuner som Åre med bland snabbväxarna och i topp ligger något otippat Ydre kommun i Östergötland.

Ser man till förändringen i absoluta tal är det emellertid Göteborg som har haft den största ökningen av antalet sysselsatta, 12 000 personer. Västkusten har rent allmänt klarat sig bra, liksom stora delar av stråken längs E6:an och E4:an i södra Sverige. Trots Stockholms problem är den generella bilden i Stockholm-Mälarenregionen fortsättningsvis präglad av tillväxt.

Intressant att notera är även att många kommuner i Dalarna vuxit i antal arbetstillfällen under 2000-talet. Detta gäller även för flera glesbygdskommuner i landets nordligaste delar där stora investeringar görs inom gruv- och metallindustrin. Bilden är inte längre lika entydigt som under 1990-talet. En stark exportkonjunktur, renässans inom gruvnäringen och lyckade satsningar inom upplevelseindustrin har lagt grunden för en mindre polariserad utveckling, där det kommer till stånd nya jobb även i små glesbygdskommuner.

Sysselsättningsförändring 2000-2004

Sysselsättningsförändring som andel av
sysselsättningen år 2000, i procent

Vid sidan av arbetsmarknaden

Arbetskraften definieras vanligtvis som antalet individer i åldrarna 20-64 år. En stor del av dessa står emellertid av olika skäl vid sidan av arbetsmarknaden. Kartan visar hur stor andel av nattbefolkningen 20-64 år som har haft sin huvudsakliga försörjning från bidrag och ersättningar och högst ett basbelopp i inkomst för helåret 2004. Därmed kan dessa betraktas som att de i huvudsak stått utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Studenter och föräldralediga inkluderas dock inte, utan värdena baseras på grupperna arbetslösa, sjuka, förtidspensionerade och socialbidragstagare. Enligt denna definition stod drygt 850 000 individer eller ca 16 procent av befolkningen i åldrarna 20-64 år vid sidan av arbetsmarknaden år 2004.

Brist på arbete ställer många vid sidan av arbetsmarknaden

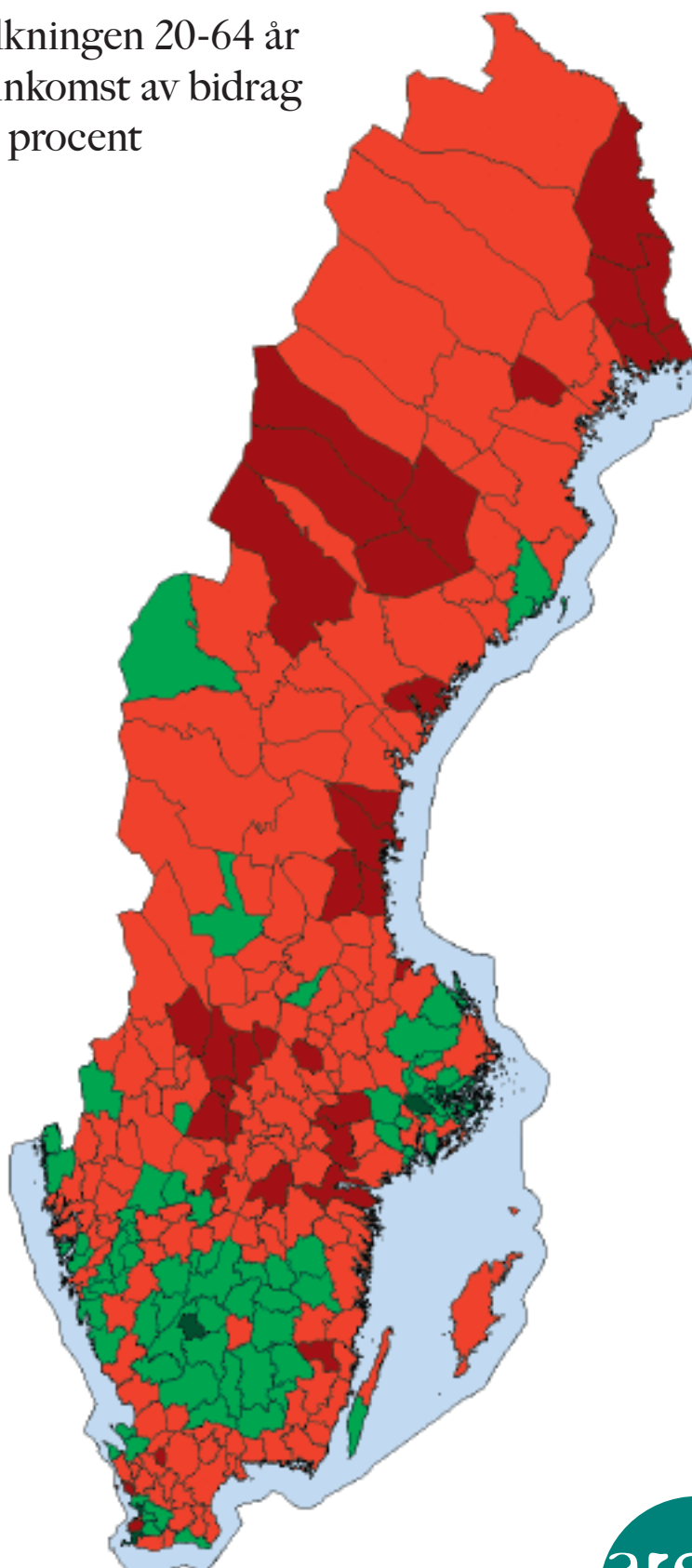
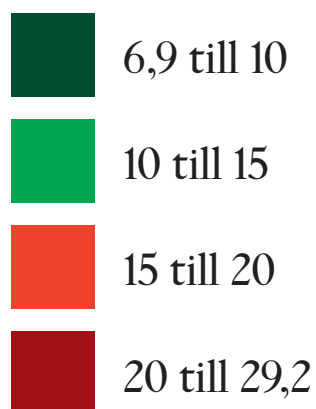
Störst andel individer vid sidan av arbetsmarknaden hade Norrlandskommunerna Haparanda, Pajala, Ljusnarsberg, Söderhamn och Överkalix – alla med värden över 25 procent. Detta förhållande ligger i linje med den svaga arbetsmarknad många Norrlandskommuner upplevt det senaste decenniet och även för övriga landet finns den tämligen självklara tendensen att brist på arbete leder till att en stor del av arbetskraften av olika skäl hamnar vid sidan av arbetsmarknaden. Majoriteten av individerna vid sidan av arbetsmarknaden i de hårdast drabbade kommunerna tillhörde emellertid gruppen förtidspensionärer, vilket inte lika enkelt kan förklaras av en svag arbetsmarknad. Det förefaller något besynnerligt att sannolikheten att bli förtidspensionerad förefaller öka ju svagare arbetsmarknad man befinner sig i. Det bör dock påpekas att Sverige i ett internationellt perspektiv trots allt har en generellt sett hög sysselsättningsnivå och att andelen vid sidan av arbetsmarknaden understiger de flesta andra OECD-länders nivåer.

Storstadsområden och starka småföretagarregioner ger bästa utkomstmöjligheterna

De kommuner som år 2004 utmärkte sig genom att ha en mycket liten del av arbetskraften i bidragsberoende återfinns i huvudsak i Stockholmsregionen, i Småland, på västkusten och på Skånes sydspets. Småländsk småföretagartradition förefaller således vara analogt med goda möjligheter att skaffa sig en förvärvsinkomst. Att tillväxtregionerna Stockholm, Göteborg och Öresund har goda utkomstmöjligheter är knappast förvånande och en bidragande orsak till att de successivt ökar sin befolkning. Därutöver finns ett antal kommuner som till skillnad från sin näromgivning hade en relativt liten andel av arbetskraften vid sidan av arbetsmarknaden, bland annat Umeå, Åre, Mora, Säter Årjäng och Mörbylånga. De välbärgade förortskommunerna Danderyd, Vaxholm, Täby, Lidingö, Lomma, Ekerö och Vellinge hade dock den allra lägsta andelen av arbetskraften i bidragsberoende – alla med värden under tio procent. Därutöver kan noteras att Malmö särskiljde sig från flertalet storstadskommuner genom att uppvisa en hög andel vid sidan av arbetsmarknaden, nästan 23 procent.

Vid sidan av arbetsmarknaden 2004

Andel av nattbefolkningen 20-64 år
med huvudsaklig inkomst av bidrag
och ersättningar, i procent

”Jobblös” tillväxt i industrin

Globaliseringen och strukturomvandlingen inom industrin har allt mer hamnat i fokus under det senaste decenniet. Produktivitetsoökningen inom industrin har medfört att det nya begreppet ”jobblös tillväxt” introducerats. Trots stark industriexport och god ekonomisk utveckling fortsätter industrisysselsättningen nämligen att krympa – från 2000 till 2004 med hela 6,4 procent för landet som helhet. Den starka produktivitetsoökningen har inte heller avväjrt hotet från omvärlden. Återkommande utgör industrinedläggningar förstasidesrubriker och flera är de kommuner som sett sin största arbetsgivare flytta till andra kommuner eller till andra länder.

Generell nedgång

Av kartan här intill, som visar hur antalet industrijobb förändrats under åren 2000 till 2004, framgår att stora delar av landet drabbats av minskade sysselsättning inom industrin. I 202 av landets 290 kommuner har sysselsättningen i industrin minskat, varav 37 har minskat med mer än 500 jobb och 16 med mer än 1000. De tio kommuner som förlorat flest industrijobb står för hälften av den totala minskningen om ca 50 000 industrisysselsatta under åren 2000 och 2004. Stockholm har tappat drygt 6000 sysselsatta, varav telekomindustrin står för en stor del. Kumla har förlorat drygt 3000, Linköping och Trollhättan omkring 2500, Malmö knappt 2000, Norrköping, Katrineholm, Mölndal, Gävle och Gislaved mellan 1500 och 1800. Listan över stora förlorare kan göras lång.

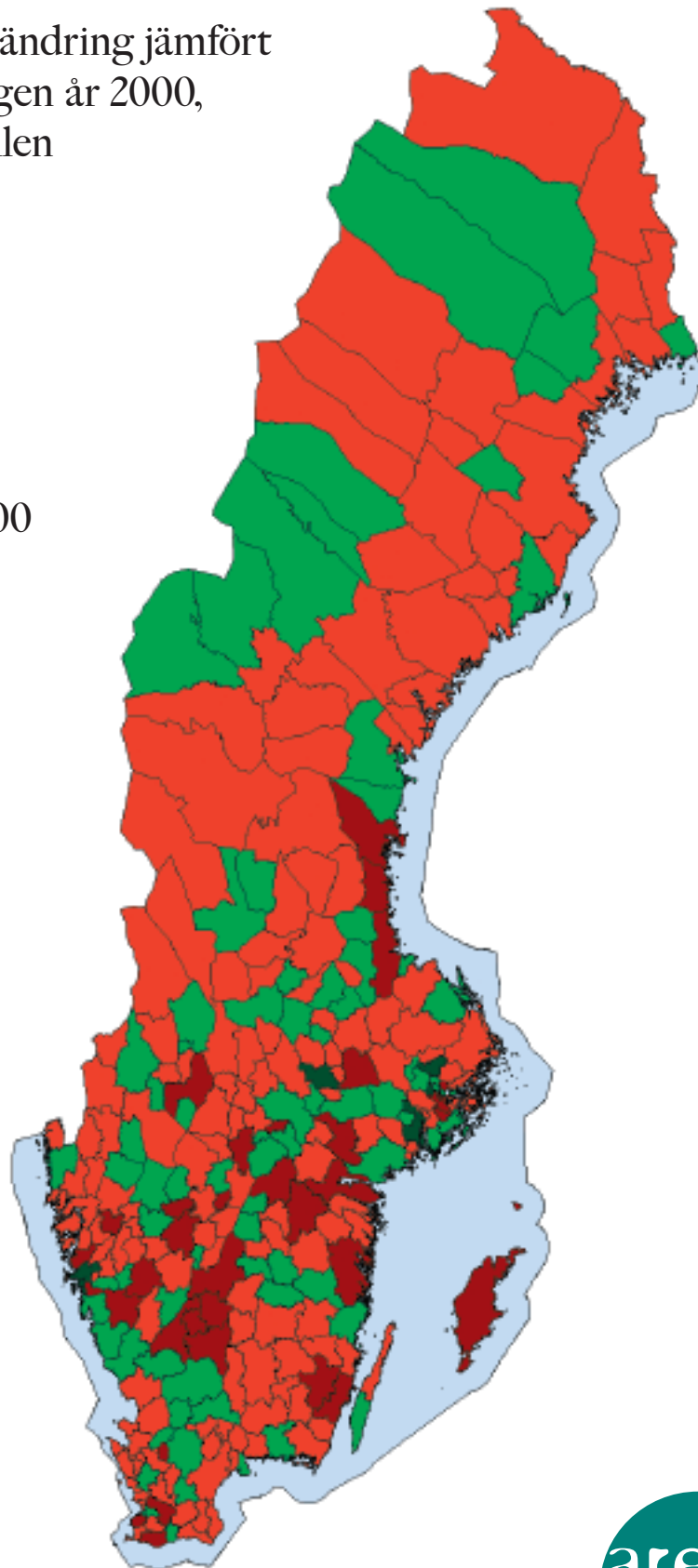
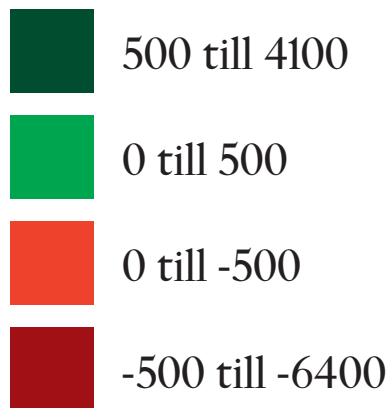
I relativa tal har vissa kommuner tappat mer än hälften av sysselsättningen i industrin, däribland Arjeplog och Kumla, och många är de som tappat en femtedel eller mer. Minskningarna berör långt ifrån bara traditionella industrijobb på verkstadsgolvet. En stor del av nedläggningarna drabbar även tjänstemän, inte minst på större orter med forskning och utveckling, administration och andra stabsfunktioner. Man bör även notera att effekten av flera sentida nedläggningar, till exempel Electrolux i Västervik och Ericsson i Nynäshamn, ännu inte fullt ut syns i statistiken som presenteras på kartan.

Men även vinnare finns

Trots den allmänna nedgången av arbetstillfällen inom industrisektorn i landet finns det emellertid kommuner där sysselsättningen ökat. Göteborg kan, bland annat tack vare Volvos framgångar, räkna hem ett tillskott på drygt 4000 industrijobb hittills under 2000-talet. Södertälje, med sin omfattande läkemedels- och fordonsindustri, har fått drygt 1800 nya jobb och Mälarkommunerna Köping, Sigtuna och Järfälla ca 600-700 vardera. Även i flera Norrlandskommuner har industrijobben blivit fler – i Sundsvall nära 500 och Umeå drygt 400 för att nämna två exempel. De största ökningarna i jobb räknat har till stor del skett i kommuner i Stockholm-Mälarenregionen. Även i vissa glebygdskommuner har sysselsättning i industrin ökat. Det är just i glesbygden man finner kommuner som i relativa tal vuxit mest, såsom Vilhelmina vars industrisysselsättning vuxit med nära 50 procent om än från en tämligen liten bas av industrijobb i kommunen.

Förändring av sysselsättningen inom industrin 2000-2004

Sysselsättningsförändring jämfört med sysselsättningen år 2000, i antal arbetstillfällen

Fortsatt stort exportberoende

Sveriges välstånd har i århundraden grundats på en omfattande handel med omvärlden. Även idag, när arbetstillfällena ibland försvinner till utlandet som en följd av globaliseringen, har Sverige ett stort överskott i handeln med andra länder och framstår som en vinnare i det internationella utbytet. Basindustrin står fortfarande för en stor del av exporten, liksom telekom-, fordons- och läkemedelsindustrin. Tjänsteexporten är däremot jämförelsevis begränsad.

Storföretagsdominerade industrikommuner mest exportberoende

Exporten stod år 2004 för omkring en fjärdedel av de svenska företagens samlade omsättning. Medianvärdet bland landets kommuner var något lägre, drygt 18 procent. Exportberoendet är således stort, men skiljer sig mycket mellan kommunerna. I de kommuner som hade det högsta exportberoendet, Grums och Kumla, gick nära två tredjedelar av de lokala företagens försäljning på export. Därefter följde ett tiotal kommuner med mer än hälften av näringslivets omsättning riktad mot andra länder, bland annat Degerfors, Södertälje, Hammarö, Finspång och Olofström. I hela 60 kommuner utgjorde exporten mer än en tredjedel av företagens totala omsättning. En stor del av dessa var storföretagsdominerade industrikommuner, till exempel Kiruna och Gällivare (gruvindustri), Örnsköldsvik, Hudiksvall, Gävle och Mönsterås (massa och pappersindustri), Avesta och Oxelösund (stålindustri), Oskarshamn och Trollhättan (fordonsindustri) och så vidare. De exportpräglade kommunerna finns utspridda över hela landet med undantag för Dalarna och Norrlands inland, där kommunernas näringsliv som regel är betydligt mindre exportinriktat. I absoluta tal stod Stockholm för det största exportvärdet följt av Göteborg och Södertälje. Dessa tre kommuner representerade tillsammans en tredjedel av landets totala export om ca 1000 miljarder kronor.

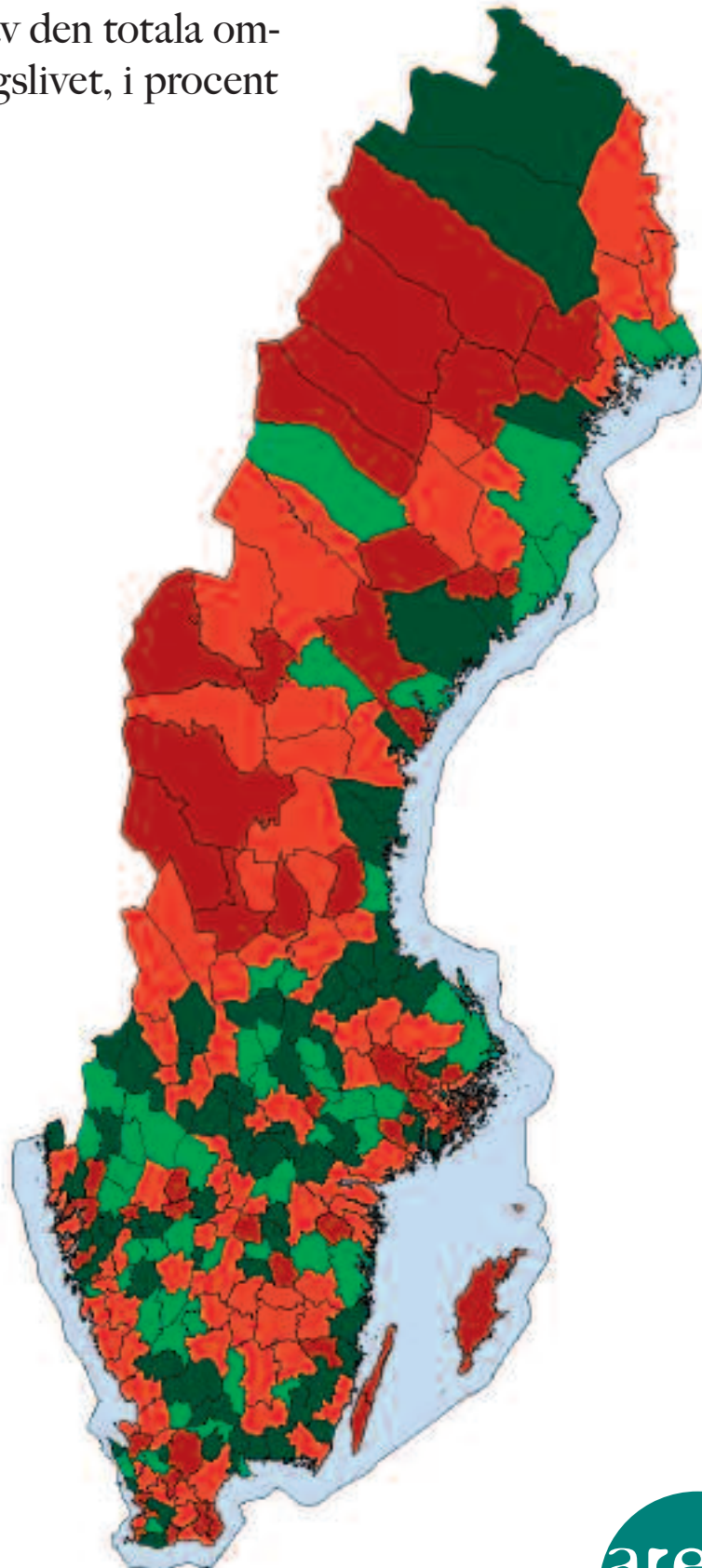
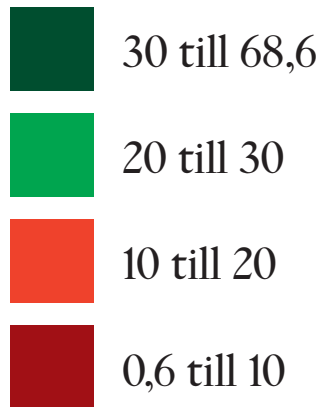
Större städer mer hemmamarknadsorienterade

Av de större storstads- och universitets-/högskolekommunerna är det endast ett fåtal som har ett exportberoende i nivå med eller högre än riksgenomsnittet - till exempel Göteborg och Umeå som båda har fordonsindustrin som en stor exportgenererande bransch. De flesta större storstads- och universitets-/högskolekommuner har istället en relativt sett mer hemmamarknadsorienterad inriktning på sitt näringsliv i och med rollen som centrum för administrativa funktioner, uppdragsverksamhet, service och shopping etc.

I Östersund utgör exempelvis exporten endast 6 procent av näringslivets omsättning, i Malmö, Kalmar, Linköping och Karlstad drygt 10 procent, i Halmstad och Luleå ca 15 procent och i Karlskrona, Jönköping, Stockholm, Uppsala, Falun och Sundsvall knappt 20 procent. Lägst exportberoende och därmed även minst internationell prägel på näringslivet hade år 2004 Arjeplog, där mindre än en procent av det lokala näringslivets omsättning gick på export. Åsele, Salem, Vaxholm, Storuman och Borgholm följde därefter med värden kring 1-2 procent och totalt 60 kommuner hade en exportandel på mindre än 10 procent.

Exportberoende 2004

Exportens andel av den totala omsättningen i näringslivet, i procent

Detaljhandeln – en bransch i tillväxt

Tillväxt och trender

Detaljhandeln är en bransch med en förhållandevis stark tillväxt. Sedan år 2000 har detaljhandelssektorn ökat från en omsättning kring ca 350 miljarder till ca 400 miljarder kronor år 2004. Av detta står dagligvarumarknaden för ca 210 miljarder kronor och sällanköpsmarknaden för 185 miljarder. De fyra största aktörerna på den svenska marknaden är ICA-handlarna med en omsättning om 81 miljarder, KF med 48 miljarder, Axfood (bl a Willys) 39 miljarder och IKEA med ca 10 miljarder i omsättning.

En av de mest påtagliga trenderna under senare år är att handeln koncentreras till externhandelscentrum och att stora köpcentra blir allt större. Utbudet ökar i större centra medan mindre centra utan profil får allt svårare. Detsamma gäller centrumhandeln i vissa städer. En annan trend är att konkurrensen mellan olika aktörer har ökat. Inte minst har konkurrensen bland livsmedelskedjorna ökat och därmed prispressen. Både stora och mindre aktörer satsar hårt på att hålla nere priserna.

Sveriges största köpcentrum/handelsområde är idag Kungens Kurva i Huddinge. Omsättningen uppgår till nära 5 miljarder kronor. Handeln i Huddinge kommun har totalt ökat med ca 40 procent under perioden 2000 till 2004.

Handeln som turistmål och tillväxtmotor

Flera av de kommuner där handeln har ökat mest under 2000-talet är kommuner på gränsen till Norge. Omsättningen i handeln har ökat mest i Strömstads kommun, nära 100 procent på fem år. Handeln i Strömstad omsatte år 2004 knappt fyra miljarder kronor. Omräknat i direkt sysselsättning inom handeln handlar det om i storleksordningen 400 - 500 jobb. Dals Ed och Eda kommuner är också gränshandelskommuner där omsättningen ökat med ca 50 procent tack vare gränshandeln med Norge.

I kommunerna Heby och Högsby (i Västmanland respektive Kalmar län) har etableringen av bland annat lågprisvaruhuset Karlsson medfört att omsättningen ökat med 68 respektive 50 procent under åren 2000 till 2004. I Falkenbergs kommun (Gekås) har handeln ökat med drygt 30 procent. Handeln i Falkenberg omsätter drygt fyra miljarder kronor varav GeKås i Ullared står för ca 2,3 miljarder.

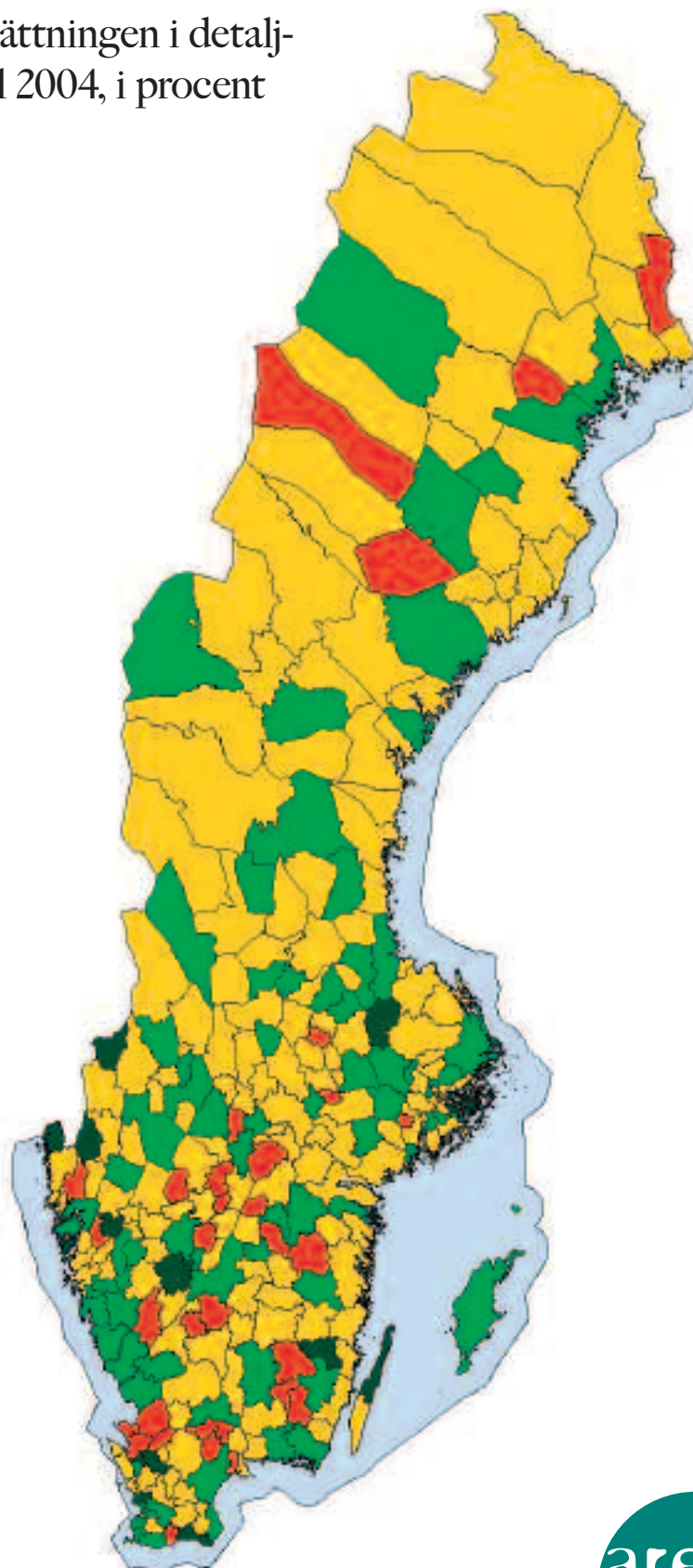
För dessa kommuner är handeln en synnerligen viktig näringsgren. Handeln har blivit ett besöksmål i sig och har ersatt traditionella näringar som industri, jord- och skogsbruk med mera som största näring.

Haparanda – en kommande tillväxtkommun?

Haparanda i östra Norrbotten upplever ett uppsving som kommunen inte har sett maken till på decennier. IKEA bygger här sitt 15:e varuhus i Sverige och i spåren på detta kommer etableringar av ett stort antal kedjor inom sällanköpshandel. Enligt Handelns Utredningsinstitut talas det om ett 40-tal affärer samt hotell och restauranger. Haparanda kommun räknar med att hundratals nya arbetstillfällen skapas i kommunen. Detta i en kommun med endast 3 200 sysselsatta.

Förändring av omsättningen inom handeln 2000-2004

Förändring av omsättningen i detaljhandeln år 2000 till 2004, i procent

Nyföretagande

En mycket omdebatterad fråga i Sverige är var de nya jobben skall komma. Många – inte minst politiker – hoppas och tror på att de nya företagen skall bidra med tillväxt och nya arbeten.

I Sverige startades 55 500 nya företag år 2005. Det är i princip samma antal som under år 2004 (55 100). Det faktum att det inte är fler företag som har startats indikerar att det ekonomiska läget i Sverige kunde vara bättre. Av de företag som startades år 2005 är 20 500 aktieföretag och 35 000 är enskild firma, handelsbolag eller kommanditbolag. Kartan på motstående sida redovisar nya företag per 1000 invånare år 2005.

Fler entreprenörer i större städer

Generellt kan sägas att flest nya företag startas i kommuner i storstadsområdena och i turistregioner. I topp i Sverige återfinns Stockholms stad med 14 nya företag per 1000 invånare. I särklass mest i Sverige och totalt 10 500 företag. Bland de tio femton främsta nyföretagarkommunerna återfinns också bland annat Göteborg, Solna, Lidingö, Sundbyberg och Malmö, alla med fler än åtta nya företag per 1000 invånare. Ute i landet är det framför allt turistkommunerna Åre och Strömstad som har ett högt nyföretagande, drygt 10 nya företag per 1000 invånare.

Många av de företag som startas är tjänste- och handelsföretag. Framför allt gäller det i storstäderna och i kommuner med stor turism. Den erkänt entreprenöriella GGVV-regionen (Gnosjö, Gislaved, Värnamo och Vaggeryd) i Småland har ett relativt sett lägre nyföretagande, drygt fyra nya företag per 1000 invånare. Skillnaden mot resten av landet är att det är betydligt fler industriföretag som startas. Givet att dessa kommuner har bland den högsta sysselsättningen i landet och den lägsta arbetslösheten så visar det att det inte endast är antalet företag som startas som är viktigt utan vilken typ.

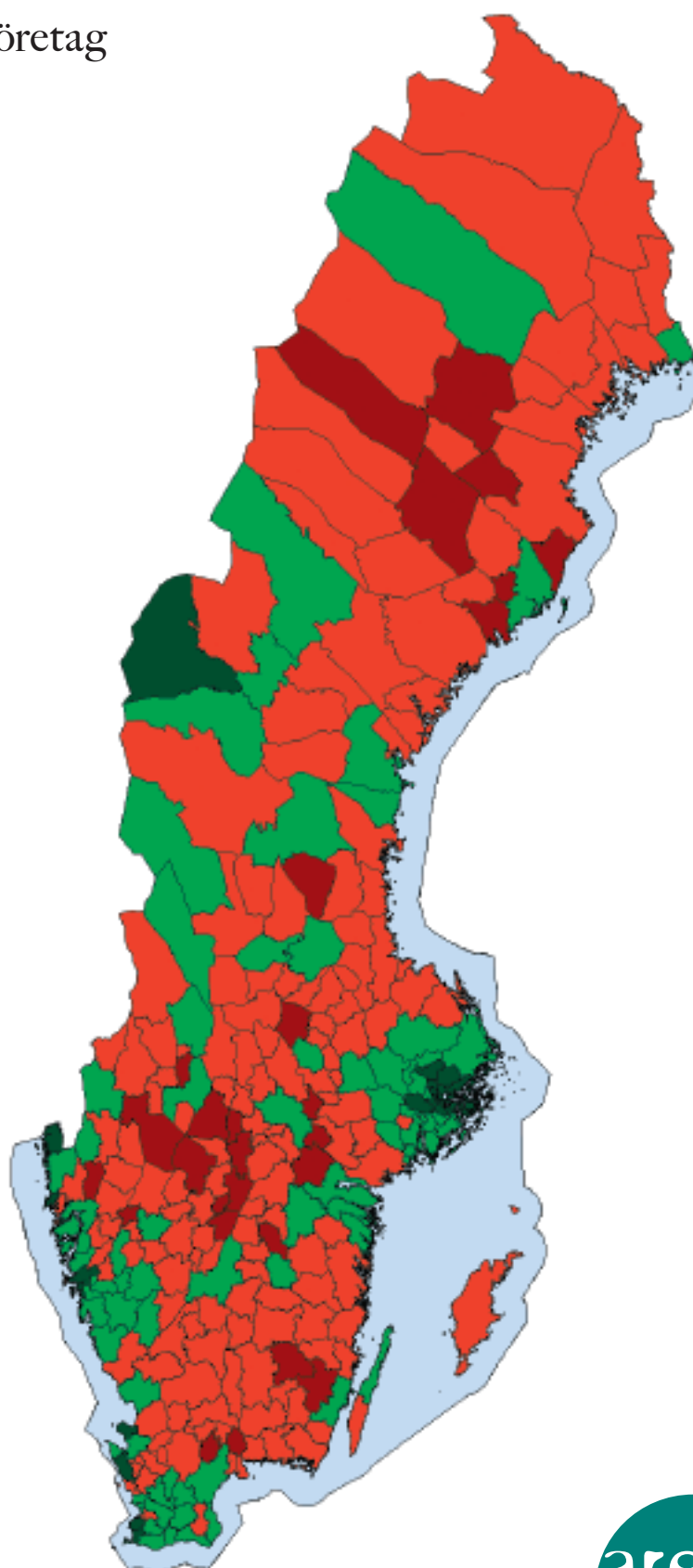
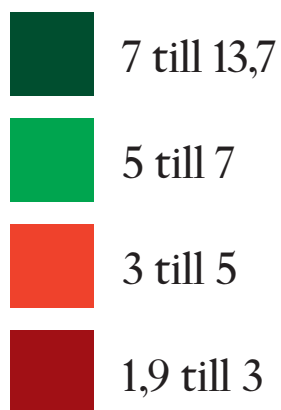
Svagast nyföretagande i ”bruksorter”

De kommuner som har lägst andel nya företag är traditionella bruksorter och vissa glesbygdskommuner. Ett svagt entreprenörskap/nyföretagande kan i många fall bero på att arbetsmarknaden är mycket gynnsam vilket medför att behovet att finna alternativ sysselsättning, t ex genom att starta företag, är lågt. Det gäller t ex kommunerna Oskarshamn och Mönsterås i Östra Småland. Kommuner som har en förvärvsfrekvens som är högre än 80 procent och ett gott läge på arbetsmarknaden.

Lägst nyföretagande i riket har Robertsfors kommun i Västerbotten med endast två nya företag per 1000 invånare. Andra kommuner med ett synnerligen lågt nyföretagande är Smedjebacken 2,2 nya företag per 1000 invånare, Finspång med 2,3 och Lycksele med 2,5.

Nyföretagande 2005

Antal nystartade företag
per 1000 invånare

Var lönar det sig att bygga nytt?

Medelpriset på sålda småhus är i många kommuner betydligt lägre än kostnaden för nyproduktion. På många lokala bostadsmarknader kan man inte räkna med att få tillbaka det man investerat om man av något skäl måste sälja sitt nybyggda hus. Kartan visar att endast de regioner som präglas av stark befolkningstillväxt – i princip storstadsregionerna samt större universitets- och högskoleorter med närområde – har ett medelpris på sålda småhus som överstiger 1,5 miljoner kronor. Detta är det minsta man får räkna med att betala för en nyproducerad villa. I många kommuner är medelpriset mindre än hälften av denna summa. Samtidigt innebär höga andrahandsvärden även höga taxeringsvärden. Kostnaden för villaboende är således betydligt högre i tillväxtregionerna än i exempelvis glesbygdskommuner om man ser till räntekostnad och fastighetsskatt. Samtidigt kan man i dessa regioner som regel utgå ifrån att man får tillbaka sin investering om huset avyttras, vilket man som sagt inte kan räkna med i glesbygdskommuner.

Främst befolkningsrörelsen som styr

Medelpriset för sålda småhus har ett starkt samband med befolkningsrörelsen i landet. I kommuner präglade av stark nettoinflyttning ökar efterfrågan på bostäder, vilket driver upp fastighetspriserna. Därtill har bland annat medelinkomsterna och tillgången på mark i attraktiva lägen betydelse för villapriserna. Således är det inte förvånande att de kommuner som har det högsta medelpriset på småhus ligger i Stockholmsregionen. Danderyd, Lidingö, Solna, Nacka, Sundbyberg, Vaxholm, Täby, Stockholm och Sollentuna ligger i topp med genomsnittliga villapriser från en bra bit över fem miljoner kronor i Danderyd till drygt tre miljoner kronor i de sistnämnda.

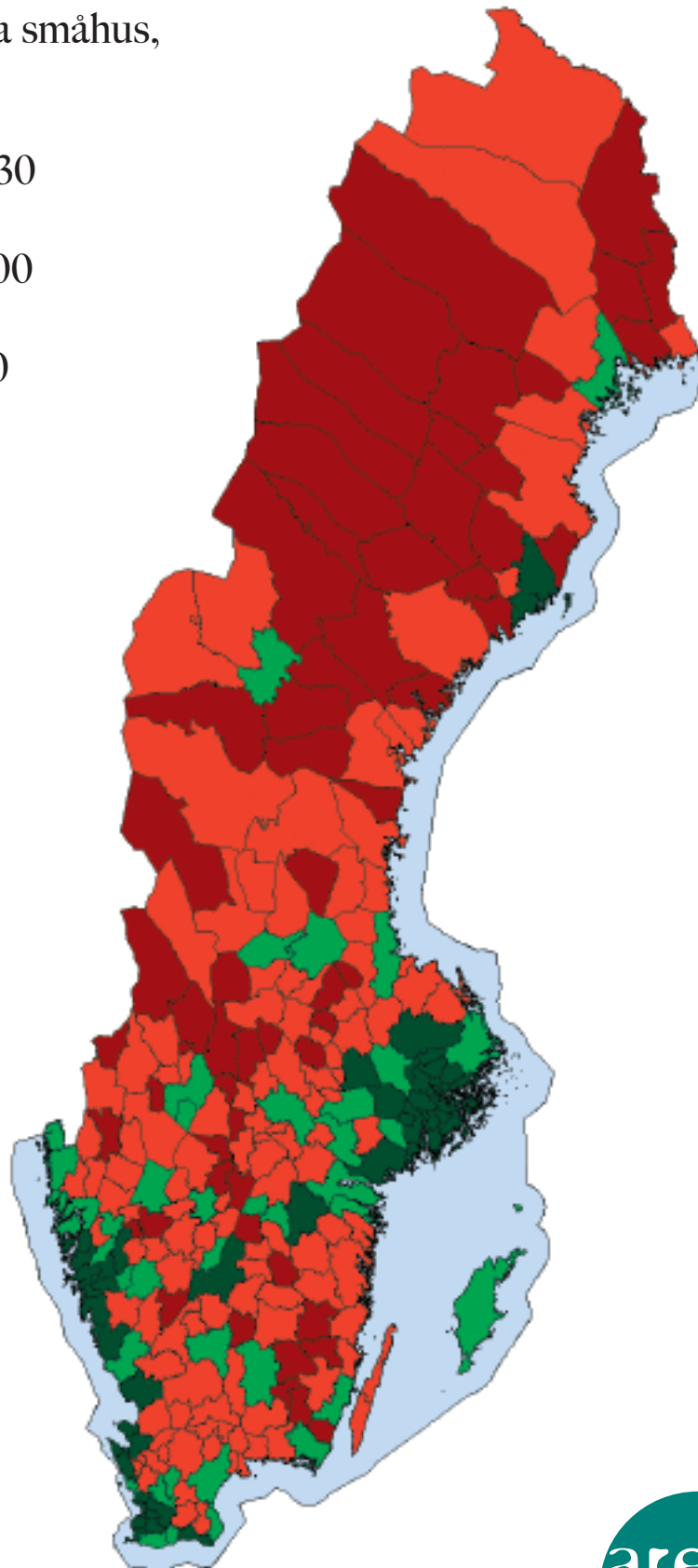
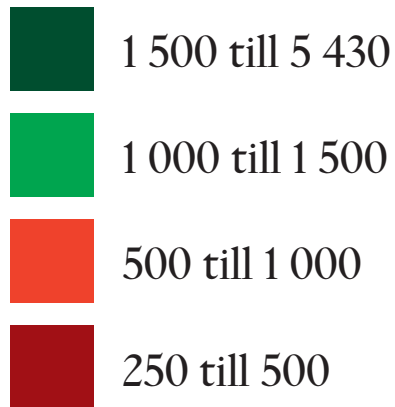
Först på tionde plats återfinns en kommun från en annan del av landet, närmare bestämt attraktiva Vellinge på Skånes sydspets, med ett medelpris på knappt tre miljoner kronor. Därefter följer kommuner från alla tre storstadsregioner om vartannat ända till plats 27, där Helsingborg ligger med ett medelpris om drygt 2 miljoner kronor. Även om man ser till det genomsnittliga kvadratmeterpriset ligger samma storstadskommuner i topp, med de högsta priserna - över 30 000 kronor per kvadratmeter - i Danderyd, Lidingö och Solna. En annan iakttagelse är att medelpriset i flera attraktiva förorts- eller pendlarkommuner dras upp av en större boyta. Bland annat Nacka och Täby placerar sig något längre ner på listan om man istället för medelpriset ser till det genomsnittliga kvadratmeterpriset.

Billigaste villorna i glesbygden

I kommuner med betydande nettoutflyttning frigörs istället bostäder, vilket ökar utbudet och pressar priserna neråt. Mycket riktigt är det i glesbygdskommuner med kontinuerlig befolkningsminskning de lägsta medelpriserna återfinns. Lägst är priserna i Överkalix, Ragunda, Ånge, Dorotea och Åsele – alla kommuner med betydande nettoutflyttning de senaste tio åren och genomsnittliga villapriser under 300 000 kronor eller omkring 2500 kronor per kvadratmeter. Priset för genomsnittsvillan i Danderyd räcker således till hela 18 småhus i dessa kommuner. Samtidigt bör det nämnas att det även i kommuner med låga medelpriser kan finnas objekt, framförallt i attraktiva tätortslägen, som betingar priser på en bra bit över en miljon.

Villapriser 2005

Medelpris på sålda småhus,
i tusen kronor

Brottslighet i Sveriges kommuner

Brottsligheten i Sveriges kommuner som illustreras av kartan på motstående sida definieras som antalet anmälda brott per kommun (preliminära siffror) år 2005. Statistiken är sammanställd av Brottsförebyggande Rådet (BRÅ). Kartan visar om man ligger över eller under genomsnittet för riket avseende anmälda brott – 13 700 per 100 000 invånare.

Generellt om brottsligheten

Antalet anmälda brott i Sverige uppgick år 2004 (definitiv statistik) till 1 250 000. Nivån har varit relativt konstant sedan 1990-talet efter att ha ökat från ca 800 000 på 1970-talet. Antalet våldsbrott är emellertid inte konstant utan fortsätter att öka. År 2004 uppgick antalet till ca 70 000. En dubbling på drygt 20 år.

Uppklaringsprocenten dvs hur många brott som enligt statistiken klaras upp uppgår till ca 30 procent av alla anmälda brott. De brott som är personuppklat¹ (se nedan) är emellertid avsevärt lägre och uppgår endast till 16 procent. Det är om denna uppklaringsprocent som man ibland tvistar i media, vad är egentligen ett uppklat brott?

Ett fåtal städer drar upp snittet

Medelvärdet för antalet anmälda brott i Sverige år 2005 uppgår till 13 700. Det är dock få kommuner som har så många anmälda brott. Detta beror på att framför allt storstäderna drar upp medelvärdet. På kartan är det endast 29 kommuner med röd färg dvs som har fler än 13 700 anmälda brott per 100 000 invånare.

Högst brottslighet i landet under år 2005 hade Stockholm med nära 21 600 brott per 100 000 invånare. Därefter kommer Malmö med ca 20 000 och Perstorp (!) med ca 19 000. Andra kommuner många anmälda brott är Huddinge, Örebro, Göteborg, Helsingborg, Eskilstuna, Södertälje och Åstorp. Alla kommuner har mer än 15 000 anmälda brott per 100 000 invånare. De vanligaste brotten är stöld, rån, snatteri och bilinbrott.

Lika fast olika

Ett intressant fenomen är de två ”tvillingstäderna” Falun och Borlänge i Dalarna. Kommunerna är lika stora, ca 50 000 invånare, har en gemensam arbetsmarknad och avståndet dem emellan är inte mer än 20 km. Ändå skiljer sig brottsligheten markant mellan städerna. I Falun är antalet anmälda brott knappt 10 000 per 100 000 invånare medan antalet i Borlänge uppgår till 17 500, hela 75 procent fler. Borlänge kommer på en mindre hedrande sjätteplats i riket vad gäller anmälda brott.

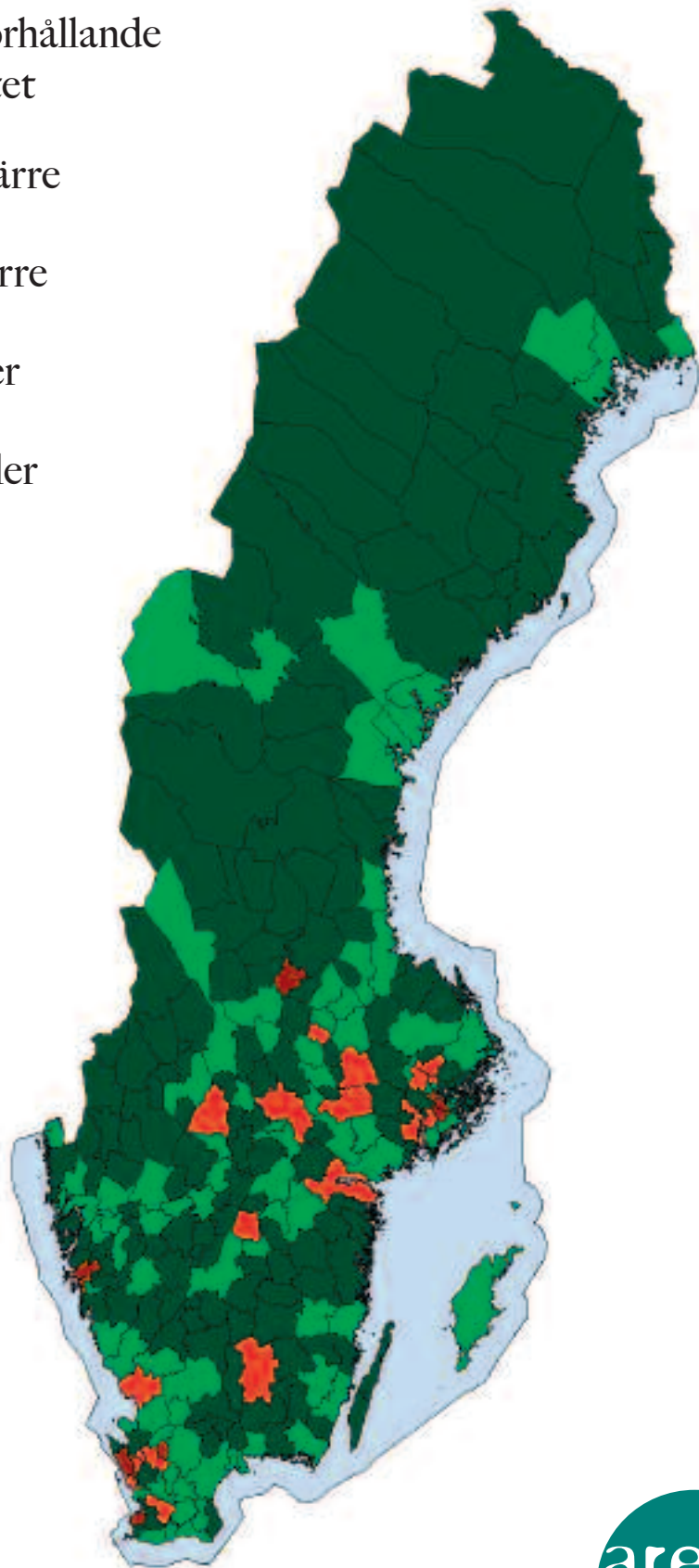
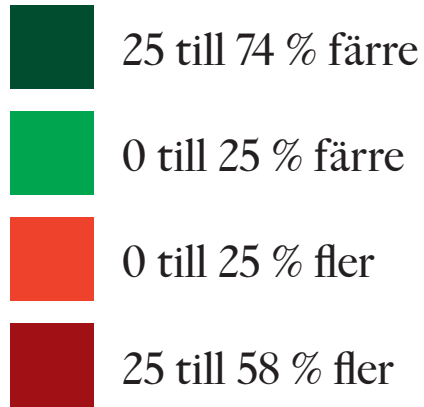
Lägst antal anmälda brott

Som vanligt är det mindre glesbygdskommuner som har lägst antal anmälda brott. Kommunen med minst antal anmälda brott är Öckerö kommun. En kommun utan fast landförbindelse. Här är brottsligheten drygt 70 procent lägre än riksgenomsnittet. Antalet anmälda brott på Öckerö uppgår till 3 600 per 100 000 invånare.

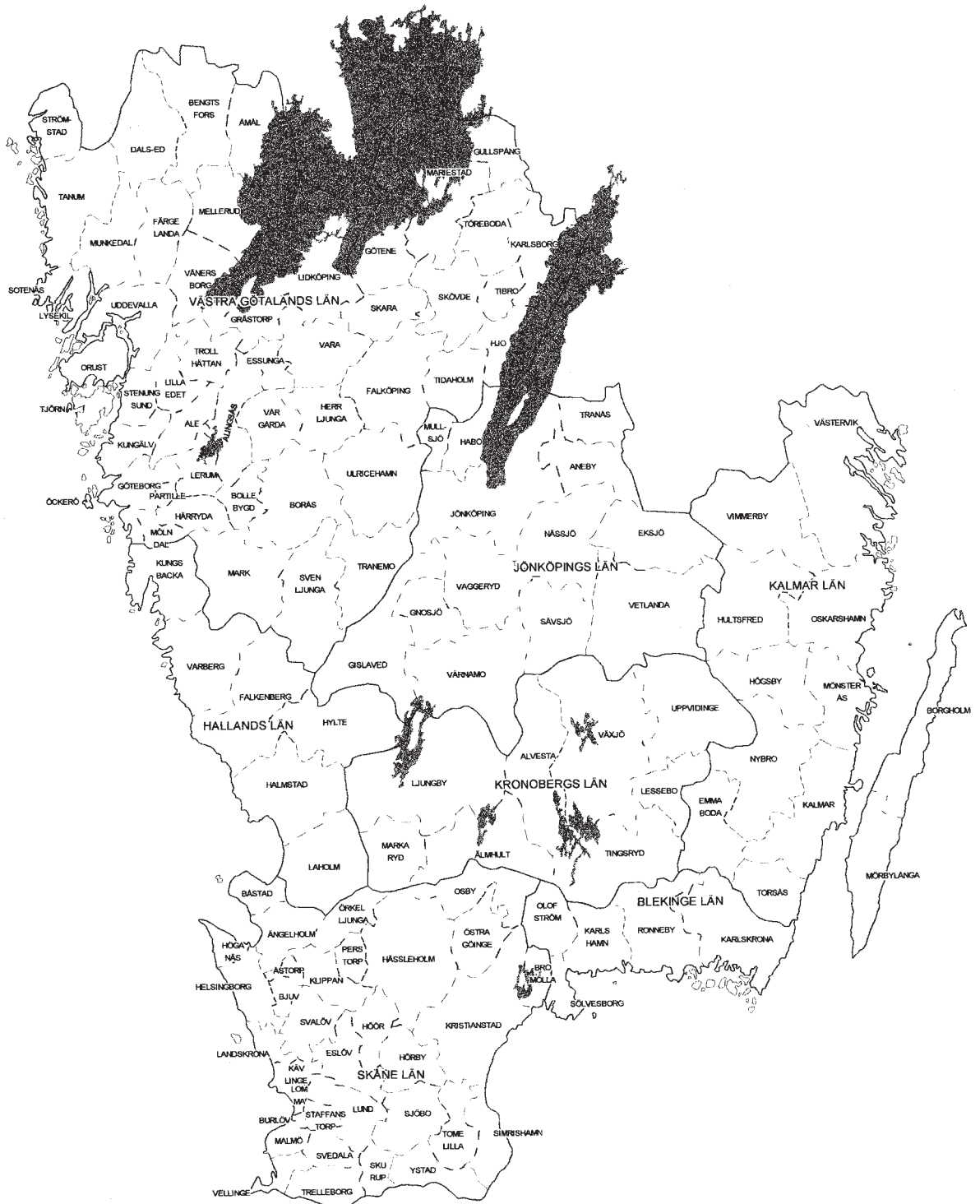
¹ Det finns enligt BRÅ två olika typer av uppklat brott. Personuppklat innebär att åtal väckts, strafföreläggande utfärdats eller åtalsunderlåtelse meddelats. Den andra typen av uppklat brott kallas för teknisk uppklaration och innebär att utredningen av brottet lagts ned av olika skäl.

Brottslighet 2005

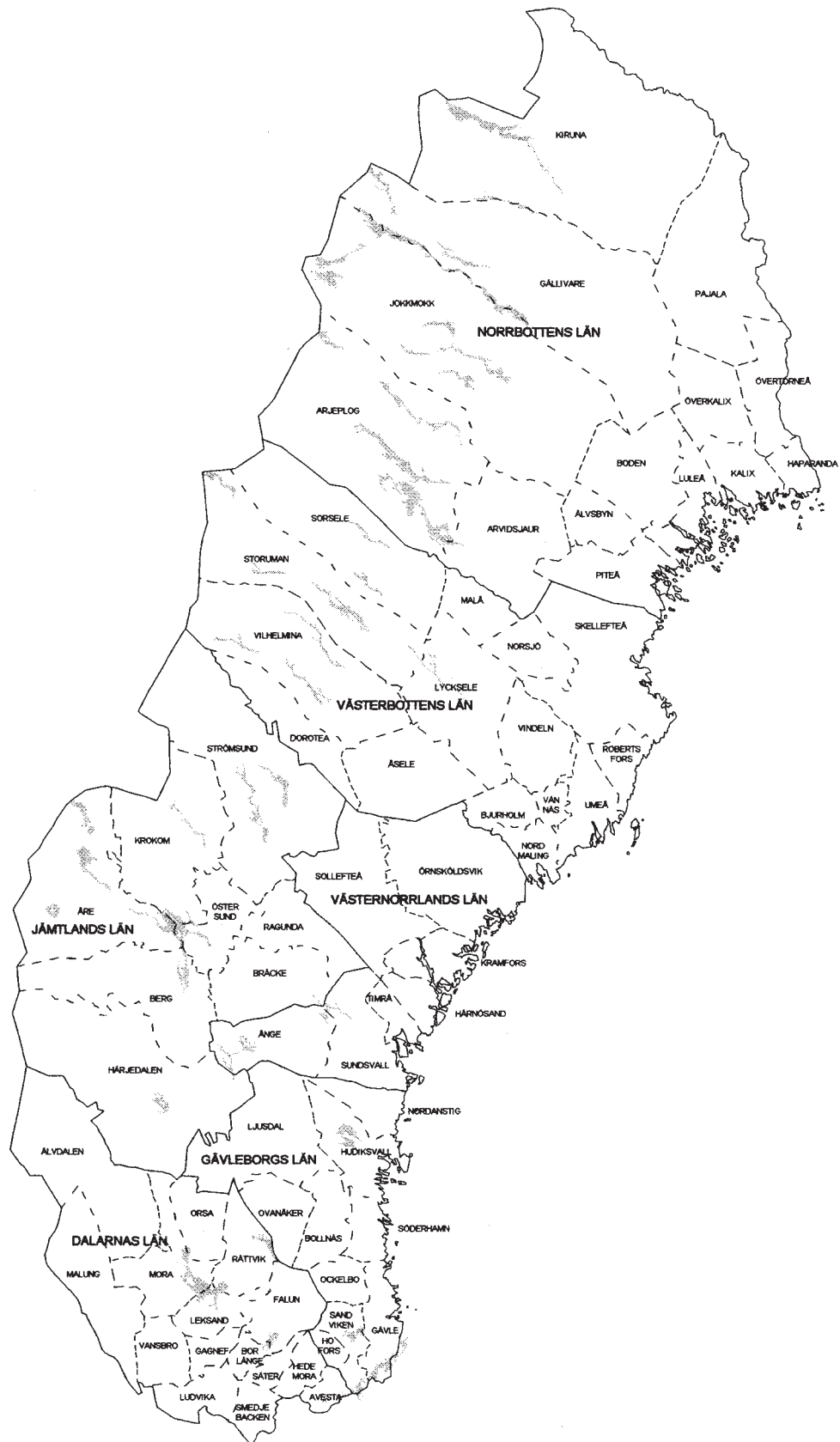
Anmälda brott i förhållande
till riksgenomsnittet

Södra Sverige

Norra Sverige

Sveriges Nya Geografi kan laddas ned från www.eurofutures.se

Sveriges Nya Geografi kan beställas till självkostnadspriset 50 kr, från:

EuroFutures AB

Telefon: 08-613 08 00

Telefax: 08-613 08 08

e-mail: info@eurofutures.se

Sveriges Nya Geografi

Sveriges Nya Geografi ges ut i samband
med utdelningen av Tillväxtpriset år 2006.

Pristagare år 2006 är Åre kommun.

Mottagare av Tillväxtpriset:

2005

Solna stad

2004

Göteborgs stad

2003

Linköpings kommun

2002

Mölndals kommun

2001

Karlskrona kommun

2000

Vaggeryds kommun

1999

Växjö kommun

1998

Leksands kommun

Hedersomnämning riktas till:

Nässjö kommun

EuroFutures

